

УЛСЫН ШАЛГАЛТ - 2023

МОНГОЛ ХЭЛ

IX АНГИ

Аймаг/дүүрэг:

Сум:

Сургууль:

Анги: Бүлэг:

Овог:

Нэр:

САНАМЖ, ЗӨВЛӨГӨӨ

- Эхийг анхааралтай уншаад, даалгавруудыг гүйцэтгээрэй.
- Шалгалт 80 минутад үргэлжлэх тул цагаа сайтар төлөвлөж, зөв хуваарилан, бүх даалгаврыг гүйцэтгээрэй.

Баян

Манай сонины удирдлагын зүгээс сурвалжлагчдадаа үнэгүй цаас тараадаг байв. Бичгийн цаасыг голоор нь хуваасан шиг хэмжээтэй, үзгээр бичихээр бэх нь уусаж нэвтрээд ар тал нь үзээрийн муухай болчихдог, хямдхан тэр бор цаас сэтгүүлч бүрийн ширээн дээр овоолоотой, хамгийн үнэ цэнгүй зүйлийн нэг. Үнэ цэнгүй ч юу байх вэ, элбэг юм хямд байдаг хойно, хямд юмыг хүн үл ойшоодог хойно, мэдээж тэр цаасыг мөнгөөр л авдаг нь тодорхой ч бүгд ямар ч үнэгүй юм шиг хандана.

Би тэр үед хар бэх дүүргэсэн үзгээр өнөө муу бор цаасан дээрээ элдэв сурвалжилга, ярилцлагаа палийтал буулгахдаа дандаа л нэг талд нь бичээд, ар талыг нь хэрэглэдэггүй байв. Миний л анзаарснаар бусад маань ч тэгдэг сэн.

Нэг удаа ярилцлагаа бичиж суутал Эрдэнэсүх ах хажуугаас хараад:

-Чи яагаад цаасныхаа нөгөө талд бичихгүй байгаа юм бэ? Үнэгүй өгдөг гээд ингэж хайр гамгүй хандаж болохгүй шүү дээ! Наад цаасан дээр чинь балаар бичих юм бол бэх уухгүй, тиймээс ч арыг нь ашиглаж болдог юм. Чи таван хуудсанд багтчих юмыг арваад хуудсанд биччихлээ гэж эрсхэн хэлэв. Би тэрүүхэн зууртаа дүрсхийж, өөрийгөө өмөөрсөн хэдэн үг сөргүүлэн хэлтэл тэр:

-Том яруу найрагчдын зан юм байлгүй дээ, мэдэхгүй. Над мэтийн жирийн хүмүүс нь бол тэгж л бичдэг. Болоод л байдаг юм. Ийм их цаасыг ингэж үрж байгаа нь утгагүй хэрэг гэлээ. Ингэж хэлчхээд босоод явангуут би өөрийн эрхгүй ширээ рүү нь өнгийгөөд хартал зэмлэгч маань хаа сайгүй хэвтэж байдаг өнөө муу бор цаасныхаа ар өвөргүй жирийтэл, нэг ч зай үлдээлгүй бичсэнийг олж үзэх нь тэр ээ.

Эрдэнэсүх ахын зэмлэл надад хүчтэй нөлөөлөв. Гэрээсээ хол амьдарч яваа, ядуу окутан миний дэргэд сургуулиа төгсөөд ирчихсэн тэр мэдээж “баян”. Учир нь би тэр үед, сурахынхаа хажуугаар ажилладаг “Ардын эрх”-ийн албан ёсны гуравхан сурвалжлагчийн нэгэн тул хагасаар цалинждаг байсан юм. Тэгээд ч Эрдэнэсүх ах миний хүүхэд насны үед хамгийн алдартай зохиолчдын нэг асан Ж.Пүрэв гуайн хүү, алдартай эцгийн хүүхдийн ёсоор надаас хамаагүй хангалуун амьдардаг нь тодорхой. Гэтэл тэр ийм хямдхан цаасыг хүртэл ариглаж хэмнэж байдаг. Эрс шулуун зэмлэл нь түүний шударга зөв сэтгэлтэйг харуулсан төдийгүй, хамгийн гол нь, бидний хувьд үнэгүй ч энэ бол бусдын халааснаас гарч байгаа үнэтэй зүйл гэсэн санаа ойлгогдсон тул би үнэнээсээ гэмшив. Бусдын эд зүйлийг хайрлаж чадна гэдэг маш том хүмүүжил юм.

Ингээд л би маргаашаас нь цаасныхаа ар өвөргүй бичих болсон доо. Тэр, үүнийг анзаарсан эсэхийг мэдэхгүй. Юутай ч тэрхүү зэмлэлээс хойш би үрэлгэн зангаа бүрэн засаж чадаагүй ч хүнд байдаг энэ муу зангийн тухай ямагт бодож явах эхлэл тавигдсан билээ.

Байгаадаа ханах сэтгэлийг, багаар ихийг бүтээх хүчийг тэндээс олж харснаар, үргүй тэнэг зарлага, сэтгэлийн харанхуйгаас л үүддэг шунал, балчир зүрх сэтгэлтэй нэгнээс л харагддаг гялгар тансаглалд тэмүүлэх төөрөгдлөөс бага ч болов ангижирч эхэлсэн. Анзаарч л чадах юм бол эргэн тойронд маань хүчирхэг үзэл санаа, онцгой дүр төрхтэй хүн дүүрэн. Миний дээр өгүүлсэн энэ хүн бол жинхэнэ “баян” хүн байлаа. “Хэн нэг маань бурхан байдаг” гэдэг үгэнд би хэчнээн дуртай вэ!

Л. Өлзийтөгс

Даалгавар 1. Зохиолч эхэд ямар асуудлыг дэвшүүлсэн бэ? 2 оноо

Зохиолчийн дэвшүүлсэн асуудал:

.....

.....

.....

Даалгавар 2. Эхийн гол санааг илэрхийлж буй өгүүлбэрийг олж бичээд, яагаад гол санаа гэж бодож байгаагаа эхээс эш татан, өөрийн үгээр тайлбарлаарай. (3 оноо)

Эхийн гол санааг илэрхийлсэн өгүүлбэр:

.....

.....

.....

Тайлбар:

Дэвшүүлсэн асуудлын талаар үзэл бодлоо баримтад үндэслэн илэрхийлж, өөрийн санааг дүгнэн бичье.

Даалгавар 3. Дэвшүүлсэн асуудлын талаар үзэл бодлоо бичээрэй. Үзэл бодлоо илэрхийлэх үгсийг ашигласан, тодорхой, бодитой, асуудалтайгаа уялдаа холбоотой байхад анхаараарай. 2 оноо

Миний үзэл бодол:

Даалгавар 4. Өөрийн үзэл бодлоо үнэ цэнтэй, чухал гэдгийг батлах, дэмжих баримтуудыг бичээрэй. 3 оноо

Баримт 1:

Баримт 2:

Баримт 3:

Даалгавар 5. Үзэл бодол түүнийг батлах баримтаа нэгтгэн, санаагаа онцолж товч, тодорхой, ойлгомжтой дүгнэж бичээрэй. 3 оноо

Дүгнэлт:

Засагч багш нарт:

Шалгалтын материалыг засаж оноожуулахаас өмнө засалт хийх багш нар бүгд материалыг уншиж, оноо өгөх нэгдсэн нэг ойлголттой болно.

Боломжтой бол засагч багш нар ажлаа хуваарилахдаа материалын тоог тэнцүүлж, таван багшид дөч дөчин материал гэх биш, бүх шалгуулагчийн 1-3-р даалгаврыг нэг багш, 4-7- даалгаврыг нэг багш, 8-р даалгаврыг гурван багш гэх мэтээр хуваарилах. Энэ нь шалгалтын дүн үнэн зөв, шударга, бодитой байхад эерэг нөлөөтэй.

Шалгалтыг зөвхөн 0, 1, 2, 3 гэх мэт бүхэл оноогоор дүгнэнэ. 0.5, 1.5, 2.5 гэх мэт бутархай оноог ямар ч тохиолдолд өгөхгүй.

Оноо өгөх зарчим:

Даалгавар 1. Нийт 2 оноо

Эхэд дэвшүүлсэн асуудлыг зөв тодорхойлсон бол 2 оноо

Эхэд дэвшүүлсэн гол асуудлыг олоогүй ч тодорхой хэмжээнд хөндсөн асуудлыг олсон бол 1 оноо

Эхэд дэвшүүлсэн асуудалтай хамаагүй зүйл олсон эсвэл асуудлыг тодорхойлоогүй тухай гэж ерөнхийлсөн бол 0 оноо /Цөөхөн үлдсэн мазаалайг хамгаалах тухай гэх биш мазаалайн тухай эм хариулт нь ерөнхий болно/

Даалгавар 2. Нийт 3 оноо

Эхийн гол санааг илэрхийлсэн өгүүлбэрийг олсон бол 2 оноо

Эхийн гол санааг илэрхийлсэн өгүүлбэрийг олсон боловч, өөр өгүүлбэр хамт бичсэн эсвэл цогцолбороор нь авсан бол 1 оноо

Эхийн гол санааг илэрхийлэх өгүүлбэрийг олж чадаагүй бол 0 оноо

Эхээс эш татан санаагаа батлан тайлбарласан бол 1 оноо

Гол санааг буруу тайлбарласан эсвэл эхээс эш таталгүй, өөрийн үгээр бичсэн бол 0 оноо

Даалгавар 3. Нийт 2 оноо

Үзэл бодол нь дэвшүүлсэн асуудалтай уялдаа холбоотой бол 1 оноо

Үзэл бодол нь дэвшүүлсэн асуудалтай холбоо хамааралгүй бол 0 оноо

Үзэл бодлоо илэрхийлэх үгсийг ашигласан бол 1 оноо

Үгсийг ашиглаагүй бол 0 оноо /Мөн даалгавар 1-ийг гүйцэтгэлгүй орхиж энэ даалгавар /Даалгавар 3/-ыг хийсэн бол энэ даалгаврыг бүхэлд нь 0 оноо/

Даалгавар 4. Нийт 3 оноо

Даалгавар 3-т бичсэн үзэл бодолтой хамааралтай бол 1 оноо

Ахин нэг өөр байр сууринаас хандсан бол 0 оноо /хэрэв энд 0 оноо авсан бол баримтыг зөрчилтэйд тооцно/

Өөрийн үзэл бодлыг дэмжсэн, баталсан буюу зөрчилгүй бол 1 оноо

Аль нэг баримт зөрчилтэй бол 0 оноо /өөрийн үзэл бодлын эсрэг, ташааруулж болох, худал зэрэг баримтууд нь зөрчилтэйд тооцогдоно/

Гурван баримт бичсэн бол 1 оноо

Нэг л баримт дутуу бол 0 оноо /Мөн даалгавар 1, 3-ыг гүйцэтгэлгүй орхиж энэ даалгавар /Даалгавар 4/-ыг хийсэн бол энэ даалгаврыг бүхэлд нь 0 оноо/

Даалгавар 5. Нийт 3 оноо

Даалгавар 3, 4-ийг хамааруулан нэгтгэн дүгнэсэн бол 1 оноо

Дүгнэлт нь тодорхой бөгөөд ойлгомжтой бол 1 оноо

Дүгнэлтээс асуудлыг шийдэх ямар нэгэн шийдэл, гарах арга зам эсвэл шинэ санаа гарсан бол 1 оноо

Дээрх шалгуурын аль нэгийг хангаагүй тохиолдолд харгалзах оноог хасна. Мөн даалгавар 1, 3, 4-ийн аль нэгийг гүйцэтгэлгүй орхиж энэ даалгавар /Даалгавар 5/-ыг хийсэн бол энэ даалгаврыг бүхэлд нь 0 оноо

Даалгавар 6. Нийт 2 оноо

Өгүүлбэрийн найруулгын алдааг бүрэн төгс зассан бол 2 оноо

Өгүүлбэрийн найруулгын алдааг дутуу хагас зассан бол 1 оноо

Найруулгын алдааг засаагүй, буруу зассан эсвэл өөр шинэ алдаа гаргасан бол 0 оноо

Даалгавар 7. Нийт 5 оноо

Бүгдийг зөв хөрвүүлсэн бол 5 оноо

1-2 үг алдаатай хөрвүүлсэн бол 4 оноо

3-4 үг алдаатай хөрвүүлсэн бол 3 оноо

5-6 үг алдаатай хөрвүүлсэн бол 2 оноо

7-8 үг алдаатай хөрвүүлсэн бол 1 оноо

9 ба түүнээс дээш үг алдаатай хөрвүүлсэн бол 0 оноо

Даалгавар 8. Нийт 20 оноо

агуулаа	оноо өгөх заавар	ОНОО
Сэдэв ба зорилго	Зорилгоо хангаж, эхийг бүхэлд нь учир шалтгааны уялдаа холбоотой бичсэн бол	5
	Учир шалтгааны уялдаа холбоо, цаг хугацаа, үйл явдлын дараалал бага зэрэг алдагдсан бол	4
	Учир шалтгааны уялдаа холбоо муутай ч сэдвийн дагуу бичсэн бол	3
	Сөрөг хандлагатай эсвэл нэг үйл явдлыг биш хэд хэдийг бичсэн бол	2
	Ямар нэгэн зохиол бүтээлээс санаа авсан, санааг давтсан бол	1
	Сэдэв, зорилгоос хазайсан, хуулсан бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Дүр дүрслэл	Дүр, дүрслэлийг оновчтой ашигласан бол	2
	Оновчтой биш ч дүрслэх ур маяг ашигласан бол	1
	Дүрслэх ур маяг ашиглаагүй, хүний хэлсэн үг зэрэг нь ялгарч мэдэгдэхээргүй бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Хэв маяг	Эх бүхэлдээ хүүрнэсэн өнгө аястай бол	2
	Эхийн ихэнх хэсэг хүүрнэсэн бол /дүр, орчноо танилцуулах гээд хэт их тоочих зэрэг алдаа гарсан бол/	1
	Эх бүхэлдээ өөр хэв маягтай бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Бүтэц	Эхийн бүтэц ойлгомжтой, догол мөр, зайгаар заагласан бол	3
	Эхийн бүтэц ойлгомжтой хэдий ч догол мөр зайгаар зааглаагүй бол	2
	Эхийн эхлэл, гол, төгсгөл хэсгийн аль нэг нь дутуу бол	1
	Эхийн бүтэц тодорхой зааггүй, санаа бүрэн биш бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Хэл зүй, найруулга	Хэл зүй найруулгын алдаагүй бол	3
	Хэл зүй найруулгын багахан алдаатай ч ерөнхий цогцолбор болоод бичвэрийнхээ найруулгад нөлөөлөөгүй бол	2
	Хэл зүй найруулгын алдаа нь тухайн цогцолбор болоод бичвэрийнхээ найруулгыг сулруулсан бол	1
	Хэл зүй найруулгын алдаа их бол /4+ алдаа/	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Үгийн тоо	180-210 хооронд бол	1
	Үгийн тоо их, бага бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Зөв бичгийн дүрэм	0-1 алдсан бол	3
	2-5 алдсан бол	2
	6-9 алдсан бол	1
	10+ бол	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X
Бичгийн соёл	Уншиж ойлгоход саадгүй бол /дармал байж болно/	1
	Уншиж ойлгоход хэцүү, үсэг, тэмдэг хооронд ялгаагүй бичсэн бол.	0
	<i>хийгээгүй бол</i>	X